

Slovenske ljudske noše in ljudski plesi

Osnovna šola Mislinja

Šentilj pod Turjakom 1

2382 Mislinja

Education and Culture DG
Lifelong Learning Programme

Kazalo vsebine

SLOVENSKA NARODNA NOŠA.....	3
BELO KRANJSKA NARODNA NOŠA	4
KOROŠKA NARODNA NOŠA.....	5
Oblačila:	5
Verovanja:	5
PRIMORSKA NARODNA NOŠA.....	6
PREKMURSKA NARODNA NOŠA	7
ŠTAJERSKA NARODNA NOŠA	8
POLKA.....	9
PLESNE IGRE Z NADŠTEVILNIMI PLESALCI.....	9
VIRI.....	10

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

SLOVENSKA NARODNA NOŠA

Skupna slovenska narodna noša se je oblikovala v drugi polovici 19.stol. Taka je ostala kot "uniforma" Slovencev do današnjih dni. V prvi polovici 20.stol. v delovni obleki, zlasti ženski obleki, še vedno priljubljene starejše oblačilne sestavine. Oblačila so izdelovali obrtniki: rokavičarji, klobučarji, svilarji, suknarji, tkalci... Za Slovenijo so značilne 3 narodne noše:

- alpska (v osrednjem, zahodnem, severnem in deloma vzhodnem delu),
- panonska (v severovzhodnem, jugovzhodnem in južnem delu),
- primorska (v jugozahodnem in deloma južnem delu).

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

BELO KRANJSKA NARODNA NOŠA

Bela krajina je pokrajina v jugovzhodni Sloveniji. Bela krajina je pretežno kraška pokrajina med Gorjanci, Kočevskim rogom in Kolpo. Za Belo krajino je značilna bela narodna noša iz platna ali lana. Bela barva narodne noše spominja na brezove veje zato je noša bele barve. Prvotna noša je bila samo bele barve, danes pa dodajajo pasove in nakit, ki je rdeče barve. Kraj se imenuje po nošah bela krajina.

Noša za ženske:

Bela krajina je pokrajina v jugovzhodni Sloveniji. Bela krajina je pretežno kraška pokrajina med Gorjanci, Kočevskim rogom in Kolpo. Za Belo krajino je značilna bela narodna noša iz platna ali lana. Bela barva narodne noše spominja na brezove veje zato je noša bele barve. Prvotna noša je bila samo bele barve, danes pa dodajajo pasove in nakit, ki je rdeče barve. Kraj se imenuje po nošah Bela krajina.

-Bela ruta	-Črni čevlji
-Rdeča ogrlica	-Rdeče nogavice
-Bela obleka	-Rjavi pas
-Rdeč pas	-Bele hlače
-Črni čevlji	-Bela srajca
-Rdečo kravato	-Roža v klobuku

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

KOROŠKA NARODNA NOŠA

Koroška narodna noša se imenuje tudi alpska narodna noša.

Olačila:

Ženska noša je sestavljena iz značilnega gubastega krila, prav tako gubastega pasa. Obleka ima lahko tudi klobuk kot dodatek.

Moška noša pa je sestavljena iz obleke, krojene srajce, ki so bile narejene iz domačega platna namesto ovratnika pa je bila samo obroba, večinoma so bile bele barve. Nekateri moški so si okoli vratu privezali rute.

Verovanja:

V nekaterih hišah so verjeli da če bodo obleko prali v petek bo ta privlačila strelo. Ponekod pa so tudi verjeli, da če si bo nevesta sama naredila obleko bo imela slab zakon.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

PRIMORSKA NARODNA NOŠA

Posebnosti pri primorskih narodnih nošah:

- Za ženske je to **netajlrano srajčno oblačilo**, ki zglada nekako tako:
-
- Za moške pa so posebne **dokolenske hlače**, ki so skoraj iste kot pri alpski samo, da so primorske malo širše;
- Hlače so krojene s temnimi našitimi okrasnimi vrvicami;

Takšen kroj tunike z rokavi ima precej srednjeveških potez in je vezan na vse Sredozemlje. Prek te srajce so nadele ženske še po dvoje dolgih brezrokavnih oblačil (kamižotov), prerezanih spredaj po vsej dolžini. Moška noša mediteranskega tipa je po kroju blizu alpski, le da so dokolenske hlače precej širše krojene. Istrani in Kraševci so pozimi oblačili tudi bele suknjene dolge in priležno krojene hlače s temnimi našitimi okrasnimi vrvicami.

Lifelong Learning Programme

PREKMURSKA NARODNA NOŠA

Moški so nosili krajše platnene hlače in škornje do kolen. Nad srajco so oblekli temno moder ali črn žameten telovnik. V desni žep telovnika so spravili bel robček, ki so ga uporabljali pri plesu. Nosili so črn klasičen moški klobuk. Posebnost pri klobukih so šopki, ki so jih imeli pripete na levi strani, navzdol, vse tja do pasu, pa so jim opletali barvni trakovi. Te trakove so fantje, ki so se odpravljali na služenje k cesarski vojski, dobili od svojih deklet. Več ko je fant dobil trakov, bolj ga je dekle imelo rado.

Ženske so nosile belo bluzo in široko belo krilo z dvema črnima črtama, pod njim pa močno nabrano spodnje krilo. Predpasnik, telovnik in naglavna ruta so temno ali svetlo modre, rdeče ali zelene barve. Tik pod prsmi so imele pripet šopek poljskih cvetlic, ki so ga pozneje, ko so fantje odšli k vojaku, dale svojemu izvoljencu za slovo.

ŠTAJERSKA NARODNA NOŠA

Preprosti ljudje, preproste obleke in okrasje so značilni za predel Štajerske, ki ga predstavljamo na nastopih.

Štajerske noše predstavljajo delavne noše iz okolice Ljutomera. Moški so nosili belo srajco in bele hlače, škornje, telovnik in klobuk. Le najbogatejši so imeli pisano ramensko torbico, kamor so lahko shranili nekaj malenkosti.

Ženske so nosile obleke različne barve: zeleno z rdečim trakcem, vezano križno, modro krilo z roza telovnikom, najrevnejše pa so imele belo krilo in belo bluzo, okrog ramen pa bombažno pisano ovratno ruto. Na glavi so imele belo ruto, spredaj prekrižano in vezano zadaj, v kito so si vpletale rdeč trakec. Nosile so visoke škornje in rdeče nogavice.

POLKA

POLKA je podobno kot drugod na Slovenskem tudi na Koroškem in v zahodnem delu Štajerske ostala edini ljudski ples, ki se pleše še zdaj. Njena prvotna oblika z odskokom se je precej opustila, dan danes se pari večinoma z navadnimi trikoraki (menjalnimi koraki) vrte v desno in v levo, bodisi na mestu bodisi po krogu naprej. Polko je pogosto izpodrinila z dvokoračnim obratom (cvajšrit) večinoma prevzela tudi ime. Na severozahodnem delu Štajerske se pojavlja polka, povezana z galopom (npr. poskočna polka), posebnost je varianta iz Zgornje Savinjske doline, imenovana cvajšrit. Polko, ki jo v podjuni imenujejo tudi pulka, so večinoma plesali in jo še danes samostojno na različne dvododne melodije, celo marše ali kot sestavni del plesov, npr. izipolke in šuštarpolke.

PLESNE IGRE Z NADŠTEVILNIMI PLESALCI

Za te plesne igre je značilno, da plesalci ali plesalke pri plesu iščejo nove plesne partnerje, pri čemer pa je število tistih, ki iščejo vedno za enega večje. Tisti, ki pri lovu za novim partnerjem ostane brez njega je kaznovan.

Za Mislinjsko dolino je znan **ples z metlo**. Plesalci sklenejo krog in hodijo na tridobno melodijo v levo. Sredi kroga stoji ali hodi nadštevilni plesalec z metlo v rokah ter predvsem opazuje, katero plesalko bo skušal dobiti za par. Ko si izbere, stopi v njeno bližino ter udari z ročajem ob tla, odvrže metlo ter skoči proti izbranki, da bi zaplesal z njo. Tisti, ki ostane brez para, mora prijeti za metlo in se vrteti med pari, ki plešejo polko ali vrtenco. Ples se na isti način poljubno dolgo ponavlja. Nadštevilna je lahko tudi ženska.

VIRI

- <http://www.welcome-to-slovenia.com/content?ContentID=129>
- <http://www.welcome-to-slovenia.com/content?ContentID=131>

Izdelali: Veronika Zorko, Blaž Pavlič, Marko Podjaveršek, Neja Ramšak, Maxi Klemenc

8. razred, Osnovna šola Mislinja